Publicerad 20210206

Krisen är inte över – men 2021 börjar bra

Året har börjat bättre än det kanske verkar. Ekonomin pekar uppåt, även om coronakrisen ännu inte är över. Förutsättningar finns att 2021 ska präglas av återhämtning ur den djupa svackan i fjol, skriver ATL:s marknadskrönikör Johan Schück.

Ännu går allt inte åt rätt håll. Vaccineringen mot covid-19 sker alltför långsamt i Sverige och är mycket ojämnt fördelad över landet. Risken för smittspridning är fortfarande hög, vilket gör det svårt för många att återgå till ett normalt liv.

Det märks även på ekonomin, främst genom att hushållen alltjämt är försiktiga med sin konsumtion. Det gäller inte dagligvaror, men däremot sällanköpsvaror som kläder och skor. Konsumtionen av tjänster inom besöksnäringarna – hotell, restauranger, transporter och så vidare – hindras både av allmänhetens oro för smittspridning och av de restriktioner som har satts upp av myndigheter.

Men trots dessa kvardröjande problem, som kan bli bestående tills vaccineringen täcker större delen av befolkningen, ser det inte så illa ut för ekonomin så här i början av 2021. Flera positiva tecken som är värda att uppmärksamma har nyligen kommit.

Nya ljuspunkter

Konjunkturinstitutets barometerindikator är nu uppe på samma nivå som rådde före coronakrisen. Barometern för januari visar att tillverkningsindustrin går starkt, medan det för tjänstesektorn rör sig om en hygglig uppgång – men från en ännu låg nivå.

Hushållen har blivit mer optimistiska i sina förväntningar, främst beträffande den egna ekonomin. Men allt fler tror också på en kommande förbättring i den svenska ekonomin och färre än tidigare är oroliga för arbetslöshet. Enligt barometern ligger dock sparandet fortfarande högt, eftersom köplusten och konsumtionsmöjligheterna hålls tillbaka av coronakrisen.

Konjunkturbarometern

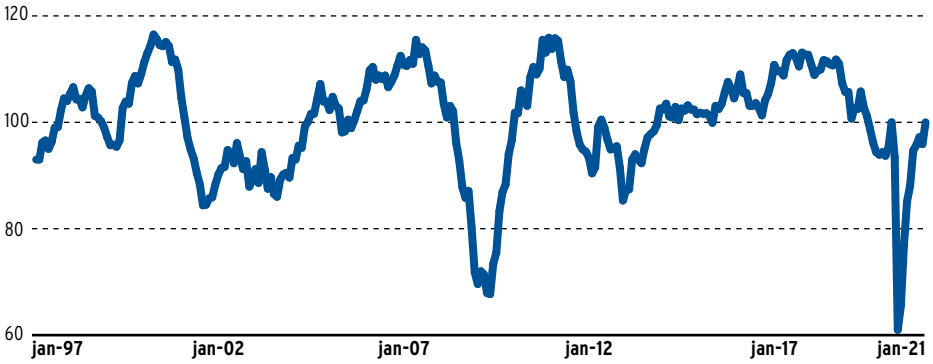

KÄLLA: KONJUNKTURINSTITUTET GRAFIK: LENA WILSBY, LRF MEDIA

Johan Schück är expert på makroekonomi.
Hans marknadskrönikor publiceras exklusivt för ATLs prenumeranter på ATL.nu en gång i månaden.

Publicerad 20210206

Inköpschefsindex för industrin visar också gynnsamma siffror i januari. Uppgången har visserligen försvagats något jämfört med i december, men nivån är alltjämt mycket hög. Särskilt gäller detta för orderingång och produktion, vilket gör att företagens planer ser positiva ut. Sysselsättningen utvecklas däremot inte lika starkt.

En följd av den stigande konjunkturen är dock att priserna på industrins råvaror och insatsvaror stiger kraftigt, vilket kan påverka även andra delar av ekonomin. Beroende på det ökade efterfrågetrycket, liksom även utbudsstörningar till följd av coronapandemin, har leveranstiderna till företagen också förlängts. Industrins lager av inköpt material ligger ännu på relativt låg nivå.

Dessa indikatorer beskriver både nuläget och ger en återspegling av förväntningarna inför den närmaste framtiden. Sådana uppgifter säger åtskilligt om rörelseriktningen i ekonomin, men de ska inte tas som exakta.

»Leveranstider har förlängts på grund av ökad efterfrågan.«

Försiktig återhämtning

Aktuell statistik visar däremot vad som nyligen har hänt, även om siffrorna ibland får korrigeras något i efterhand. Alldeles nyligen publicerade SCB sin BNP-indikator för fjärde kvartalet 2020 som visar på en försiktig återhämtning i ekonomin, trots att coronasmittan då hade kommit tillbaka i en andra våg.

Enligt SCB ökade Sveriges BNP (värdet av alla varor och tjänster) med 0,5 procent under fjärde kvartalet, vilket är mer än många bedömare hade väntat. För helåret 2020 betyder detta visserligen att BNP minskade med 2,8 procent, men även detta är överraskande gynnsamma siffror. Raset var visserligen mycket brant under förra våren, men därefter har den svenska ekonomin repat sig åtskilligt.

Inköpschefsindex, tillverkning

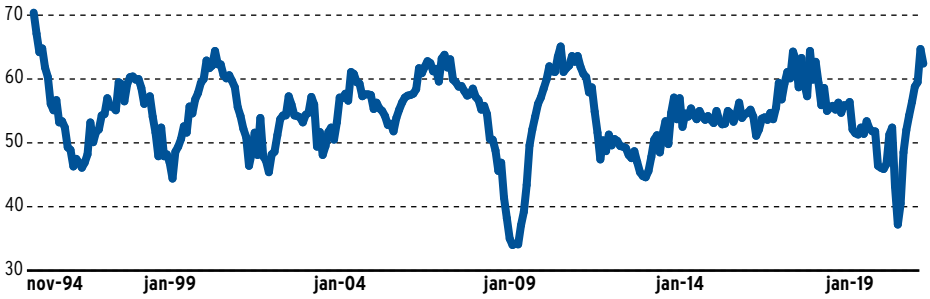

KÄLLOR: SWEDBANK OCH SILF GRAFIK: LENA WILSBY, LRF MEDIA

Sveriges BNP-utveckling i procent

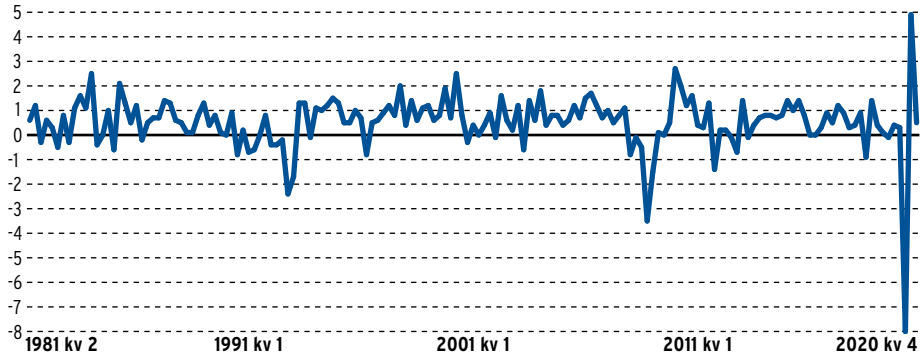

KÄLLA: SCB GRAFIK: LENA WILSBY LRF MEDIA

Publicerad 20210206

Inflationen har länge varit mycket låg i Sverige, men särskilt har detta gällt under coronakrisen. De senaste uppgifterna från SCB som gäller december 2020 talar om prisökningar på 0,5 procent, jämfört med tolv månader tillbaka. Det var då ändå fråga om en uppgång från 0,2 procent under december – och en rörelse mot normalisering.

En färsk mätning från undersökningsföretaget Prospera visar också att de långsiktiga inflationsförväntningarna har stigit något, vilket betyder att de fortfarande håller sig strax under Riksbankens inflationsmål på 2,0 procent.

Någon ränteändring är därför inte att räkna med när Riksbanken den 10 februari kommer med årets första räntebesked. Reporäntan kommer med stor sannolikhet att ligga kvar på 0,0 procent under hela 2021 och troligtvis ännu längre. På kort sikt är det troligare med en räntesänkning än en höjning, ifall inflationen oväntat skulle falla tillbaka senare i år.

Det kan alltså dröja flera år innan Riksbankens reporänta höjs. Mer aktuellt är i stället att Riksbanken fortsätter att i stor skala köpa olika slags räntebärande värdepapper, främst statsobligationer och bostadsobligationer, med syftet att hålla ner marknadsräntorna. Därför dröjer det nog även innan marknadsräntorna börjar ta fart uppåt.

Kombinationen av stigande konjunktur och låga räntor är en starkt bidragande faktor bakom det senaste årets kraftiga ökning av olika tillgångsvärden. Tydligt syns den snabba börsuppgången, där indexet OMXS30 – med de 30 mest omsatta aktierna på Stockholmsbörsen – har tagit igen nedgången i februari–mars förra året och nu är uppe på rekordnivå. Även priserna på bostäder och andra fastigheter har stigit kraftigt.

» Riksbanken fortsätter att köpa räntebärande papper. «

Positiva prognoser

Under de senaste veckorna har det också kommit en rad konjunkturprognoser, där de fyra storbankernas ekonomer ger sin bild av framtiden, åtminstone vad gäller 2021 och 2022.

Stockholmsbörsens utveckling mätt med OMXS30

OMXS30 är ett index som mäter kursutvecklingen för de 30 mest omsatta aktierna.

KÄLLA: EKONOMIFAKTA GRAFIK: LENA WILSBY, LRF MEDIA

Senaste tidens BNP-prognoser

Förändring i procent.

	2020	2021	2022
Swedbank	-2,8	3	3,6
Handelsbanken	-3,1	2,7	4,1
SEB	-2,6	2,8	4,8
Nordea	-2,7	4,1	3

KÄLLOR: SWEDBANK, HANDELSBANKEN, SEB, NORDEA

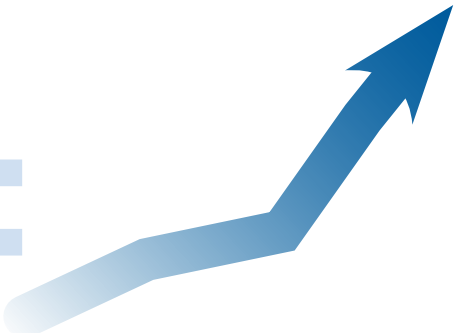

Publicerad 20210206

Denna gång går de samstämmigt i positiv riktning: alla tror på bättre tider!

Tidsprofilen skiljer sig dock genom att Nordeas ekonomer tror på en snabbare BNP-ökning i år på hela 4,1 procent och en något måttligare tillväxt under nästa år på 3,0 procent. Ekonomerna vid Handelsbanken, Swedbank och SEB räknar däremot med ett något lugnare förlopp under 2021, då BNP stiger med närmare 3 procent – men i gengäld med en snabbare BNP-tillväxt under 2022.

Osäkerheten kring coronapandemin förklarar mycket av skillnaden. Det är fortfarande svårt att bedöma hur snart som vaccineringen kan vara genomförd och smittspridningen komma under kontroll. Men detta blir avgörande för när återhämtningen i ekonomin kan ta verklig fart. Kostnaden för ytterligare fördröjningar skulle bli mycket hög.

På andra viktiga områden visar prognosmakarna ändå en påfallande enighet. Dit hör att de nu räknar med en lägre arbetslöshet i år än man tidigare trodde. Under 2021 ska arbetslösheten med god marginal hålla sig under 9 procent och under 2022 väntas sedan en långsam nedgång till mellan 7 och 8 procent.

Det är fortfarande en högre arbetslöshet än vi är vana vid i Sverige och den skulle vara ännu högre utan de statliga stödåtgärder som har satts in. Långtidsarbetslösheten ser nu ut att bli ett varaktigt problem, även när krisen i övrigt har passerat. Men ett positivt tecken är redan nu att sysselsättningen inte längre sjunker, utan till och med kan stiga något under loppet av detta år.

Krisen avtar men problem kvarstår

Krisen avtar, men många problem finns fortfarande kvar. Sverige har mycket framför sig när det gäller skolan, äldrevården, infrastrukturen och klimathotet – för att nämna några tunga uppgifter. Coronakrisen borde därför inte följas av en återgång till det gamla och invanda, utan i stället av en ny reformperiod.

I mitten av april kommer regeringen och dess samarbetspartier med sin ekonomiska vårproposition, ofta kallad vårbudgeten, som ska dra upp de längre perspektiven. Det kan bli startpunkten för en mer intensiv debatt på olika håll om vad som ska göras efter krisen.